

חייב לפדות את עצמו.

ואם ילדו שתי נקבות וזכר או שתי נקבות ושני זכרים, באופן שספק הוא שמא אין כאן בכור כלל:

אין כאן לכהן כלום.

ד. אם אחת מהנשים ביכרה, ואחת שלא ביכרה, והיו של שני אנשים, וילדו שני זכרים:

זה שלא ביכרה אשתו, נותן חמש סלעים לכהן.

ואם ילדו זכר ונקבה ואין ידוע מי למי:

אין כאן לכהן כלום, שהרי שמא אין כאן בכור כלל, כי הזכר היה של זו שכבר ביכרה.

גמרא:

שנינו במשנה: שתי נשים של שני אנשים שלא ביכרו, וילדו שני זכרים, זה נותן חמש סלעים לכהן וזה נותן חמש סלעים לכהן. מת אחד מהן בתוך שלשים יום, אם לכהן אחד נתנו יחזיר להם חמש סלעים, אם לשני כהנים נתנו, אינם יכולים להוציא מידם:

ומקשינן על מה ששנינו שאם נתנו לכהן אחד יחזיר להם חמש סלעים כיון שהוא בודאי חייב להחזיר:

מאי שנא, שאם נתנו לשני כהנים שאין אחד מהם חייב להחזיר, ומשום דאזיל כל אב לגבי האי כהן ומדחי ליה לאמר: שלי החי. ואזיל כל אב לגבי האי כהן ומדחי ליה לאמר: שלי החי —

והרי אם נתנו שניהם לכהן אחד נמי, ליזיל הכהן לגביה דחד אב, ולידחיה לאמר: לחבירך אני חייב כי שלו המת, וליזיל עוד הכהן לגביה דהאי אב, ולידחיה לאמר: לחבירך אני חייב! (12)

אמר תירץ שמואל:

הכא במאי עסקינן: בבא אחד מהאבות אל חת-א הכהן בהרשאה מחבירו לגבות, וממה נפשך יחזיר הכהן, שהרי ודאי חייב הוא לאחד מהם.

ומקשינן: והאמרי נהרדעי: לא כתבינן אורכתא אמטלטלי [אין כותבים הרשאה על מטלטלין]!?

ומשנינן: הני מילי היכא דכפריה [אם הנתבע כופר] ושולח התובע את שליחו עם הרשאה לדון עם הנתבע, אבל היכא דלא כפריה —

הוא שמת חייב להחזיר לו, ואף אם בן חבירו מת חייב להחזיר לו, כיון שהוא פדאו מממונו על דעת שיתחייב האב בפדיון ויחיה הבן שלשים יום ופורע חוב חבירו היה, וכל דאיגלאי מילתא למפרע דלא נתחייב חבירו, חוזר ותובע ממנו ואין לחבירו שום זכות בממון זה, כי הוא לא נתנם אלא על דעת פדיון בנו, ולא לשם מתנה!?

12. הקשה מהרי"ט אלגאזי: אמאי לא מוקי לה כגון שאחד מאבות הבנים פדה את שני הבנים מממונו, שהרי הפודה את בנו של חבירו אפילו לא מדעתו בנו פדוי, דכל שפדאו זה משלו זכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו ... וכל שפדאו משלו, אם מת אחד מהבנים בתוך שלשים יום שפיר יכול להוציא חמשה סלעים אם נתנם לכהן אחד, דממה נפשך חייב להחזיר לו, דאם בנו

כתבינן אף על מטלטלין. (1)

עצמו מספק.

שנינו במשנה: שתי נשים של שני אנשים שלא ביכרו וילדו ... **זכר ונקיבה האבות פטורין** והבן חייב לפדות את עצמו, שתי נקבות וזכר, או שתי נקבות ושני זכרים, אין כאן לכהן כלום:

תנא רב הונא בכרייתא אופן רביעי:

אם ילדו שתי הנשים **שני זכרים ונקבה** [אחת ילדה זכר, והשניה ילדה זכר ונקיבה ואין ידוע מי קדם], **אין כאן לכהן כלום**, ואף על גב שודאי בכור יש כאן, כיון שאין ידוע מי הבכור אפילו הבן אינו חייב לפדות את

ומפרשינן: טעמא **דתנא דידן** שלא הזכיר אופן זה:

כיון דרק באופן של הסיפא, דהיינו: שתי נשים של **שני אנשים הוא דמשכחת לה**. כלומר, רק באופן זה אכן אין לכהן כלום, אבל באופן של הרישא, דהיינו: **איש אחד ושתי נשים** שילדו שני זכרים ונקבה **לא משכחת לה** שיהיה האב פטור מליתן לכהן באופן זה, שהרי ודאי בכור נולד בביתו, לכן **לא מיתני ליה**.

אם כן, האיך נפרנס משנה זו?!
וכתבו ליישב בכמה אופנים:

א. משנתנו בשפדה בקרקעות, וכרבי הסובר שפודין בקרקעות, ובקרקעות לא יתכן "אינו ברשותו". ב. אי נמי איכא לאוקמה כרבי נתן, דמדדרי נתן [שעבודא דרבי נתן] יכול להוציא מידו אם חבירו חייב לו ואינו יכול לפרוע. ג. אי נמי איכא לאוקמה כגון שנתן אחד לחבירו במעמד שלשתן, ומיהו פפקו בזה, ראה שם. ד. אם שניהם מצויים לפנינו, ומצוים לו לתת לאחד חייב להחזיר, ולא הוצרך להעמיד בבא בהרשאה אלא כדי שיוכל האחד להוציא מידו בפני עצמו. ובספר **ראשית בכורים** כתב ליישב קושייתם: הרי שמואל הוא זה שאמר כאן בבא בהרשאה, והוא סובר לקמן מט א שהפודה בתוך שלשים יום ונתעכלו המעות אין בנו פדוי, והרי כאן עסקינן בכגון שפדה האב בתוך שלשים יום, ועד שלשים יום אינו אלא פקדון ביד הכהן, ופקדון מיקרי "ברשותו" כמו שכתבו התוספות כאן ובכמה מקומות. [וראה בהדיא בתוספות בכבא קמא שם בסוף הדברים, שכתבו על סוגייתנו שלא ניתנו לו המעות על מנת להוציאם, כיון

1. א. ביאר רש"י על דברי נהרדעי: כי הואיל ואינן בעין מיחזי כשיקרא, שמא אין בידו משל זה כלום, וחתימי סהדי אשיקרא.

ובגמרא **בבא קמא ע א** איתא: אמרי נהרדעי לא כתבינן אורכתא אמטלטלי, אמר רב אשי לאמימר: מאי טעמא? אמר ליה: משום דרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן גזל ולא נתיימשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדיש [או לכתוב הרשאה], זה לפי שאינו שלו, וזה לפי שאינו ברשותו. איכא דאמרי אמרי נהרדעי: לא כתבינן אורכתא אמטלטלי דכפריה, טעמא דכפריה דמיחזי כשיקרא, אבל לא כפריה כתבינן. ובפשוטו היה נראה, שבהוה אמינא סברה סוגייתנו כטעם הראשון, ולכן לא חילקה הגמרא בין כפריה ללא כפריה, ומתרצת הגמרא כלשון השניה, אך ברש"י מבואר לא כן, אלא אף מתחילה הבינה הגמרא שהטעם הוא משום מיחזי כשיקרא. ולפי מה שיתבאר באות ב בשם הראשית בכורים מתיישבים דברי רש"י.

ב. הקשו התוספות [וראה גם בדבריהם בכבא קמא ע א ד"ה אמטלטלין]: לפי לישנא קמא דאפילו אמטלטלי דלא כפריה לא כתבינן,

מתניתין:

אינו חייב בפדיון עד לאחר שלשים יום.⁽³⁾

ואם מת הבן לאחר שלשים יום, אף על פי שעדיין לא נתן האב את פדיונו — יתן, כדמפרש טעמא בגמרא לקמן נא ב.
מת הבן ביום שלשים עצמו:

משנה זו אינה המשך למשניות הקודמות, והיא עוסקת בסתם בכורות:

מת הבן בתוך שלשים יום,⁽²⁾ אף על פי שכבר נתן האב לכהן, הרי זה יחזיר שהרי

“בכור שנטרף בתוך שלשים יום אין פודים אותו”, וכתב שם רש”י: אין צריך לפדותו, ואם מת מעצמו לא איצטרך לן למימר, דהא כתיב “ופדויי מבן חודש תפדה”, אבל השתא איצטרך לאשמועינן, דלא אמרינן: אי לא איקטיל הוה חי ולא נפל הוה, וליפרקיה.

ובתוספות שם ד”ה בכור הביאו דברי רש”י, וכתבו: משמע קצת, דאם קים לן בגויה דכלו לו חדשיו וחי, היה חייב לפדותו. וקשה דבפרק יש בכור [לקמן בעמוד זה] אמר גבי פודה בנו תוך שלשים יום ונתאכלו המעות לאחר זמן אין בנו פדוי, ואמאי, והא איגלאי מילתא למפרע דלאו נפל הוא. אלא ודאי גזירת הכתוב היא מ”ופדויי מבן חודש תפדה” דאפילו קים לן שכלו חדשיו צריך שלשים —

ואף על גב דמהאי קרא נפקא לן “כל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל” הכי נמי דרשינן שמונה ימים בבהמה אינו נפל, מדכתיב “מיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה”, ואפילו הכי [אפילו] כי קים לן דכלו חדשיו, הוי מחוסר זמן תוך שמונה ימים.

ומהרי”ט אלגאזי באות עו [אות ד בנדמ”ח ד”ה עוד], הביא עוד מדברי רש”י לעיל מח ב גבי שתי נשים שלא ביכרו ומת אחד מהם שכתב “הואיל ומת בתוך שלשים יום אגלאי מילתא דנפל הוא, ושלא כדן שקל”. והביא גם בשם רבינו ירוחם חלק אדם בנתיב ח חלק ג, דהטעם הוא משום דהוי נפל.

וכתב בביאור שיטת רש”י: ודאי אפילו ידעינן שכלו לו חדשיו גזירת הכתוב הוא דלא מהני

דקיימא לן כשמואל. ולפי דברי הראשית בכורים מתיישבים דברי רש”י מההערה שבאות א, שלא פירש בהוה אמינא של הגמרא כאן כטעם הראשון שבגמרא בבבא קמא, והיינו משום דזה לא שייך כאן. ומיהו לפי המבואר משמו בהמשך הדברים, דהכא מיקרי “ממון שאינו יכול להוציאו בדיינין”, אם כן, אפילו אם פקדון הוא אינו יכול לעשות הרשאה].

ועוד הקשה שם על תירוצם הראשון: הרי זה הוא ממון שאין יכול להוציאו בדיינין כי ביחס לכל אחד יש לנו לומר: המוציא מחבירו עליו הראיה, ואם כן, אפילו אם פדה בקרקעות אינו יכול לעשות הרשאה, דכל ממון שאינו יכול להוציאו בדיינין הקדישו אינו קדוש [והוא הדין לעשות הרשאה], כמבואר בבבא מציעא ז א.

2. שלשים יום היינו כשיעור חודש שהוא כט ימים ויב שעות ותשצג חלקים — לדעת הב”ח והש”ך [ראה בש”ך יורה דעה סימן שה סוף סק”ט]. ולדעת המגן אברהם [או”ח שלט ח] צריך שיגיע ליום לא, ויובאו הדברים בהערה שבהמשך הסוגיא.

3. רש”י כתב: יחזיר דנפל הוה, ולא מיחייב בפדיון עד אחר שלשים.

והתוספות דחו: בחינם פירש כן, דאפילו קים לן ביה דכלו לו חדשיו [ואינו נפל] ב”בן חודש” תלה רחמנא [שנאמר “ופדויי מבן חודש תפדה”].

וראה עוד בבבא קמא יא ב, שאמרו שם

הרי יום זה הוא **ביום שלפניו**, ואף על פי שנתן יחזיר.

רבי עקיבא מסתפק בזה, ולכן הוא **אומר**:

אם כבר נתן האב לכהן **לא יטול** הימנו, **ואם** עדיין **לא נתן** האב **לא יתן**, שכלל הוא בדינו בכל ספק: המוציא מחבירו עליו הראיה. (4)

גמרא:

שנינו במשנה: מת ביום שלשים כיום שלפניו, רבי עקיבא אומר: אם נתן לא יטול,

ואם לא נתן לא יתן:

שואלת הגמרא: **מאי טעמייהו דרבנן** הסוברים שיום שלשים הוא כפחות מכן חודש? (5)

ומפרשינן: **גמרי רבנן "חדש"** [ופדוייו מכן חודש תפדה] **"חדש" ממדבר** [פקוד כל בכור זכר מכן חודש ומעלה]:

מה התם במדבר אמר הכתוב **"ומעלה"**, דהיינו, לאחר שלשים יום, **אף הכא נמי** גבי פדיון **"ומעלה"**.

ורבי עקיבא מספקא ליה בזה, וטעמו:

ב.

5. תמה המגן **אברהם** [שלט ח]: מאי פריך מאי טעמא דרבנן, הא עדיין לא כלה לו חודש?! ונראה לי דהכי פירושו: כיון שכלו כט ימים יב שעות תשצ"ג חלקים [שהוא שיעור "חודש", שכך הוא זמן מחזור הלכנה] הוה ליה חודש [ולמה צריך להמתין עד סוף היום], ומשני דבעינן "ומעלה", ולכן צריך שיגיע ליום לא. [וראה תוספת נכדה בכיור דבריו, בשו"ת חת"ם סופר באו"ח סימן פא, וראה עוד דבריו ביו"ד סימן שמג. וראה עוד בפירוש רבינו **גרשום**].

ומטעם זה חלק שם על הב"ח ביורה דעה סימן שה ובש"ך שם, ששיעור חודש לפדיון הבן הוא כט"ב תשצ"ג. ועוד חלק עליהם משום שכתבו התוספות בסנהדרין דף יא סוף עמוד א, שכלשון תורה "חודש" הוא שלשים יום. [ו בעיקר קושיתו, לכאורה תמוה, שהרי יש לפרש קושיית הגמרא דלמה לא נימא "מקצת היום ככולו" ביום השלשים, וכאשר הביא בברכת כהן פרשת כי תצא בשם כמה אחרונים ליישב קושייתו. ולכאורה היה נראה בכיור דברי

בתוך שלשים יום, אבל סובר רש"י, דכיון דחזינן דרבן שמעון בן גמליאל יליף דשלשים יום באדם אינו נפל מקרא ד"ופדוייו מכן חודש תפדה" [כמבואר ביבמות לו ב. וכן מוכח גם — לפי שיטת רש"י עצמו — מסוף הסוגיא כאן, שמשוה למשנתנו דין אבילות על וולד שמת בתוך שלשים יום], על כרחך צריך לומר, דודאי טעמא דקרא הוא משום נפל הוא, אלא שלא רצה הכתוב שנסמוך אידיעת כלו לו חדשיו, כיון דידיעה זאת מילתא דלא שכיחא כל כך, וסתם לן הכתוב את הדרך וגזר ואמר דבשום אופן כל שלא עברו שלשים יום באדם לא יצא מכלל נפל, אף דאיתרמי דידיעין דכלו לו חדשיו, אבל לעולם דמאי דגזר הכתוב מכן חודש לפדיון הטעם הוא כדי שיצא מכלל נפל הוא, ולא בא לגזור הכתוב כי אם שלא נסמוך על בירור בדיעה אחרת אלא על הימים, דמסתמא שלשים יום באדם אינו נפל, [וכי האי גוונא ביאר שם ענין שמונה ימים בבהמה]. וראה מה שכתב על פי זה בכיור הסוגיא דנתעכלו המעות שהוכיחו משם התוספות דלא כרש"י.

4. ראה מה שנתבאר לעיל מח ב הערה 10 אות

— שני כתובים הבאים כאחד, וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדוין לפדיון הבן שיהיה בן שלשים כלפני שלשים.

או דילמא: כי אמרינן שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדוין, היינו דוקא לעלמא, דהיינו: ללמוד לדין שלישי שאינו קשור לא לדין זה ולא לדין זה, אבל לגופייהו מלמדוין. כלומר, אבל אם באת ללמוד להשוות דין הדומה לאחד משני הדינים, אפשר ללמוד אף שיש שני כתובים הבאים כאחד —

ואם כן, היות ו"ומעלה" האמור במדבר נאמר גבי פדיון בכורי בני ישראל במדבר, ילפינן נמי לענין פדיון הבן בזמן הזה.

ומשום הכי מספקא ליה, [זה הוא טעם ספיקו של רבי עקיבא].

אמר רב אשי:

הכל מודים לענין אבילות של האב על הבן, אם מת הבן ביום שלשים כמת ביום שלפניו

מדאיצטריך למכתב "ומעלה" גבי ערכין ולא גמרי ממדבר. כלומר, הרי בפרשת ערכין [סוף חומש ויקרא] אמרה תורה: "והיה ערכך הזכר מבן עשרים שנה ועד בן ששים שנה והיה ערכך חמשים שקל" [והוא הערך הגבוה ביותר], "ואם מבן חמש שנים ועד בן עשרים שנה, והיה ערכך הזכר עשרים שקלים", "ואם מבן חודש ועד בן חמש שנים והיה ערכך הזכר חמשה שקלים", "ואם מבן ששים שנה ומעלה אם זכר והיה ערכך חמשה עשר שקל". וממאמר הכתוב "ומעלה" גבי בן ששים, למדנו ששנת ששים עצמה כפחות מבן ששים, ומגזירת הכתוב "שנה שנה" אנו לומדים שגם שנת עשרים כפחות מבן עשרים, ושנה החמישית כפחות מבן חמש, והוא הדין שיום שלשים כפחות מבן חודש. ולכאורה תיקשי: למה לי "ומעלה" בערכין, והרי היה לנו ללמוד ממדבר שיום שלשים הוא כלמטה, והוא הדין שבשנים הוא כלמטה. (6)

ומדאמר הכתוב בערכין "ומעלה" ולא למדנו כן ממדבר, אם כן, הוה להו — מדבר וערכין

ילפינן בערכין גבי בן חודש לפוטרו לגמרי מערכין [מאחר דלא גמרינן ממדבר], והרי אין ללמוד דבר זה מבן עשרים ומבן חמש ואף שהם להקל, כי גבי בן חודש אנו באים לפוטרו לגמרי, וזו מנין, וראה מה שחידש בזה. וכבר העיר בהערות הנדמ"ח, שברש"י מבואר שלא כדבריו, אלא שהוא נלמד במה מצינו. [ולשיטת המגן אברהם תמוה עוד, הרי גבי בן חודש אנו באים להוסיף על עיקר חודש שהוא כטי"ב תשצ"ג, ולפוטרו מפדיון עד סוף היום שלאחר גמר החודש, וזה לא יתכן ללמוד מבן ששים].

ג. עוד נתקשה שם מהרי"ט אלגאזי: איך

המג"א, דכיון ש"חודש" הוא כ"ט ימים י"ב שעות ותשצ"ג חלקים, אם כן, אין הדין תלוי במספר ימים עד שנאמר "מקצת היום ככולו", כי צריך להשלים שעות, וראה סברא דומה לזה בהערות על הרי"ט אלגאזי הנדמ"ח הערה 158 בשם הנודע ביהודה, אך ראה בתוספות ישנים יבמות מח ב שהובא בברכת כהן שם, ואין להאריך יותר. ומיהו בהמשך דבריו הרי כתב שסתם חודש הוא שלשים יום, אם כן, מעיקרא מאי קשיא ליה, וצריך תלמוד].

6. המהרי"ט אלגאזי באות עג נתקשה: כיצד

מחבירו ועליו הראיה, עד שיאמרו לו לבן שציוה אביו בשעת מיתתו שלא נפדה.⁽¹⁰⁾

הוא לפדות ובנו לפדות, אם מוטל היה על אדם לפדות את עצמו שהוא בכור ואת בנו הבכור, ואין בידו כדי שניהם, הרי הוא קודם לבנו. ובגמרא יתבאר באיזה אופן עוסקת משנתנו.⁽¹¹⁾

רבי יהודה אומר: בנו קודמו, ומשום שמצותו שלו היתה על אביו שמת, ואילו מצות בנו עליו הוא. ויתבאר בגמרא.

במה דאמרינן בכל מקום "בשל סופרים הלך אחר המיקל" אם הוא מדין ספק דרבנן לקולא, או שהוא מכללי הפסק, ולכאורה יש לדון מסוגייתנו לפשוט ספיקון.

9. נתבאר על פי רש"י. ובגמרא בבא מציעא קב ב ילפינן ממשנתנו, שאם אמר השוכר פרעתי קודם סוף השכירות, עליו להביא ראיה, ומשום ששכירות אינה משתלמת אלא לבסוף וקודם סוף השכירות הוי קודם זמנו, ועליו להביא ראיה, וכדאמרינן במשנתנו לענין פדיון תוך שלשים יום.

10. כתב רש"י: באמירה סגיא בלא עדות גמורה, דהך חזקה דמחזקינן ליה בחזקת שנפדה, לאו חזקה מעלייתא היא, דרובא דאינשי לא עבדי למפרע חובו מיד.

ולשון הרמב"ם בזה הוא [בכורים יא יט]: מת האב בתוך שלשים יום הרי הבן בחזקת שלא נפדה עד שיביא ראיה מאביו שפדהו קודם שימות, מת האב לאחר שלשים יום, הרי הוא בחזקת פדוי עד שיודעוהו שלא נפדה.

11. בשערי ישר שער ה פרק כה הוכיח מכאן

שהוא נפל, ואינו מתאבל עליו,⁽⁷⁾ ומשום דאמר שמואל: הלכה כדברי המיקל באבל.⁽⁸⁾

מתניתין:

מת האב בתוך שלשים יום, בחזקת שלא נפדה הבן, ומשום שאין דרך אדם לפדות תוך שלשים — ⁽⁹⁾ שהוא לפני זמן הפדיון — עד שיביא ראיה שנפדה.

ואם מת האב לאחר שלשים יום, הרי הבן בחזקת שנפדה ומשום שהכהן הוא המוציא

למדנו בן חודש מבן עשרים ומבן חמש, והרי גבי בן חודש יש לומר "מקצת היום ככולו" מה שאין כן גבי שנה. וראה מה שיישב בזה. וראה בזה בהערות הנדמ"ח הערה 157 והערה 158.

7. נתבאר על פי רש"י, והכוונה היא, שיסוד מחלוקת רבי עקיבא וחכמים היא, אם המת ביום שלשים הוא נפל או לא, ויש נפקא מינה במחלוקתם הן לענין פדיון הבן והן לענין אבל, וחכמים שפוטרם מפדיון הבן במת ביום שלשים, הוא הדין שאין יושבים עליו אבלות.

ורבינו גרשום גורס: הכל מודים לענין אבלות דיום שלשים כיום שלאחריו, ופירשה לענין דיני אבלות הנוהגים באבל כל שלשים יום.

8. [יש לעיין בלשון הגמרא, דבתחילה אמר "הכל מודים" ומשמע שאף רבי עקיבא מודה בזה, ושוב משמע דלא אמרינן כן, אלא משום דהלכה כדברי המיקל באבל.

ואפשר, שטעם הדין דהלכה כדברי המיקל באבל הוא משום ספק דרבנן לקולא, ואם כן, רבי עקיבא עצמו שנסתפק מודה הוא באבל שיש להקל. ו ידועים דברי רבי עקיבא איגר, שדן

גמרא:

ואם אמר האב שיהא הבן פדוי לאחר שלשים יום, ואיתנהו למעות הפדיון בעינם, ודאי בנו פדוי לאחר שלשים.

איתמר:

כי פליגי רב ושמואל, באם אמר האב שיהא הבן פדוי לאחר שלשים יום, ונתעכלו המעות [אינם בעין] לפני הגעת זמן הפדיון: וטעם מחלוקתם הוא:

הפודה את בנו בתוך שלשים יום, שעדיין לא הגיע זמן הפדיון:

רב אמר: בנו פדוי, כדמפרש לה ואזיל.

ושמואל אמר: אין בנו פדוי.

רב אמר: בנו פדוי, מידי דהוה אקידושי אשה [דומה למי שקידש אשה לאחר שלשים יום], כי התם לאו אף על גב דנתעכלו המעות קודם שלשים יום הוה קדושין, וכמבואר בקדושין נט א — (13)

אמר פירש רבא: דכולי עלמא בין רב ובין שמואל: אם אמר האב "מעכשיו יהא פדוי" אין בנו פדוי, שעדיין לא הגיע זמן הפדיון. (12)

שלשים יום ואיתנהו המעות בעיניהו בנו פדוי, נראה, דבאומר "מעכשיו" אפילו איתנהו המעות אין בנו פדוי. ואם איתא דהמעות אינם מתנה, אמאי אין בנו פדוי אי איתנהו המעות.

ואם כן, יש לומר דמה שכתב רש"י דהמעות מתנה הוא אליבא דשמואל דווקא דסבירא ליה הכי בעלמא, ולא הוצרך רש"י לפרש דלרב לא הוי הכי, כיון דדין זה לרב ידוע ומפורסם הוא, ולא נחית רש"י הכא אלא ליישב אמאי לא קאמר הש"ס דאפילו באומר מעכשיו אי איתנהו המעות בעין בנו פדוי, דיש לומר, דכיון דלא מצי למימר באומר מעכשיו דלכולי עלמא בנו פדוי אי איתנהו המעות, דהא לשמואל דסבירא ליה מעות מתנה אין בנו פדוי, להכי נקט לה באומר לאחר שלשים יום, דלכולי עלמא דינא הכי דבאיתנהו למעות בנו פדוי, וראה עוד שם, וראה עוד בהגהות הנדמ"ח בשם ספר "אות ברית" שתמה על הרי"ט אלגאזי, שכתב, דבאיתנהו למעות בעין בנו פדוי אם המעות ניתנו לשם פקדון.

שפדיון הבן אינו חוב ממון בלבד, אלא דין פדיון הוא, שאם לא כן מה טעם להקדים את עצמו, והרי בין זה ובין זה חוב המוטל עליו הוא, אלא ודאי שיש כאן מעשה פדיון, ויותר הוא מחוייב לפדות את עצמו מלפדות את בנו.

12. כתב רש"י: אי אמר ליה מעכשיו יהא בני פדוי לאו פדיון הוא, אלא מתנה בעלמא, דהא בתוך שלשים לא שייך פדייה. וכתב על זה מהרי"ט אלגאזי בתחילת אות עד: נראה מדבריו, דבאומר "מעכשיו" לכולי עלמא המעות מתנה אפילו לרב, וקשה, דהא נחלקו רב ושמואל בעלמא בפרק האיש מקדש [מו ב], במקדש אחותו, דרב אמר מעות חוזרים, דאדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשם פקדון, ושמואל אמר דמעות מתנה, וכיוצא בזה איפלגו רב ושמואל בפרק קמא דבבא מציעא [טו ב] גבי הכיר בה שאינו שלו.

ושוב כתב: הן אמת, דנראה דהוצרך רש"י לומר דהמעות מתנה, דאם איתא דבכי האי גוונא אין אדם יודע והמעות חוזרים, אם כן, אי איתנהו המעות בעין לאחר שלשים יום אמאי אין בנו פדוי, דמדאמרין בגמרא דבאומר לאחר

13. הטעם מבואר בגמרא בקדושין שם, וכפי שביארה הר"ן: מאי טעמא? הני זוזי לא למלוה